

دانشگاه پیام نور

مبانی مدیریت اسلامی

رضا نجاری

درسنامه

نجاری، رضا

مبانی مدیریت اسلامی (رشته مدیریت دولتی) / رضا نجاری. — تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۴.

سیزده، ۳۴۳ ص. مصور. — (دانشگاه پیام نور؛ ۱۱۹۹. گروه مدیریت دولتی (د/۵۷))

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا.

کتابنامه: ص. [۳۳۹] - ۳۴۳.

۱. آموزش از راه دور — ایران. ۲. مدیریت (اسلام) — آموزش برنامه‌ای. ۳.

مدیریت (اسلام) — آزمونها و تمرینها (عالی). الف. دانشگاه پیام نور. ب. عنوان.

۳۷۸ / ۱۷۵۰۹۵۵

LC ۵۸۰۸ / ۹ الف

۳۵۰۰۵ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

دانشگاه پیام نور

مبانی مدیریت اسلامی

رضا نجاری

ویراستار علمی: محمد رضا سرمدی

حروفچینی و نمونه خوانی: مدیریت تولید مواد و تجهیزات آموزشی

طراح جلد: فرشته فلاح دوست

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: انتشارات دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۱۰۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول تیر ۱۳۸۵، چاپ سوم اسفند ۱۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۷-۲۲۲-۹

ISBN: 978-964-387-222-9

کلیه حقوق برای دانشگاه پیام نور محفوظ است.

۲۶۰۰۰

فهرست

پیشگفتار	نه
دبیاچه	سیزده
فصل اول: کلیات	۱
مقدمه	۱
۱-۱ شبهاتی پیرامون مدیریت اسلامی	۲
۲-۱ تفاوت مدیریت اسلامی و مبانی مدیریت اسلامی	۳
۳-۱ سیستم تدوین مدیریت اسلامی	۴
۴-۱ مفهوم مدیریت اسلامی	۷
۱-۴-۱ مفهوم علم و کارکردهای آن	۱۰
۲-۴-۱ مفهوم دین و کارکردهای آن	۱۰
۳-۴-۱ رابطه علم و دین	۱۲
۴-۴-۱ رابطه مدیریت با اسلام	۱۵
۵-۴-۱ معانی مدیریت اسلامی (برداشت‌ها)	۱۹
۶-۴-۱ ویژگی‌های علم مدیریت اسلامی	۲۲
۷-۴-۱ پاسخ به شبهات مطرح شده پیرامون مدیریت اسلامی	۲۴
پرسش‌های فصل اول	۲۷
منابع فصل اول	۲۹
فصل دوم: مفروضات بنیادین	۳۱
مقدمه	۳۲
۱-۲ شناخت شناسی	۳۳
۱-۱-۲ مفهوم و اهمیت شناخت	۳۳
۲-۱-۲ امکان شناخت	۳۴

۳۴	۲-۱-۳ منابع و ابزار شناخت
۳۵	۲-۱-۴ ارزش شناخت
۳۶	۲-۱-۵ معیار شناخت حقیقی
۳۶	۲-۱-۶ تأثیر منطق عمل در عقاید مذهبی
۳۷	۲-۱-۷ جریان عمل‌گرایی و فایده‌گرایی
۳۸	۲-۱-۸ مفروضات اسلامی شناخت
۳۸	۲-۲ هستی‌شناسی
۳۹	۲-۲-۱ مفروضات عمده در هستی‌شناسی
۴۰	۲-۳ انسان‌شناسی
۴۰	۲-۳-۱ جایگاه و اهمیت انسان‌شناسی در مدیریت اسلامی
۴۰	۲-۳-۲ ماهیت انسان
۴۱	۲-۳-۳ جایگاه انسان در هستی (کرامت انسانی)
۴۱	۲-۳-۴ تاریخچه پیدایش و هدف از خلقت انسان
۴۴	۲-۳-۵ فطرت انسان
۴۵	۲-۳-۶ سرشت انسان (تمایل به خیر و شر)
۴۸	۲-۳-۷ کاربرد انسان‌شناسی در مدیریت نوین
۴۸	۲-۳-۸ چهار تصویر انسان در مدیریت
۴۸	۲-۳-۹ تئوری X و Y
۴۹	۲-۳-۱۰ تصویر انسان از دید اسلام
۴۹	۲-۴ ارزش‌شناسی
۵۰	۲-۴-۱ ارزش‌ها
۶۳	۲-۴-۲ مدیریت ارزشی
۶۹	پرسش‌های فصل دوم
۷۲	منابع فصل دوم
۷۳	فصل سوم: روش‌شناسی (متدولوژی)
۷۴	مقدمه
۷۴	جایگاه پژوهش در آفرینش و خلقت از دیدگاه اسلام
۷۷	۳-۱ انواع رویکردهای مدیریت اسلامی
۷۷	۳-۱-۱ دیدگاه اول) از لحاظ منشأ و ساختار تئوری یا موضوع
۷۸	۳-۱-۲ دیدگاه دوم) از لحاظ ماهیت و محتوای تئوری یا موضوع
۷۹	۳-۲ انواع روش تحقیق در مدیریت اسلامی
۸۰	۳-۲-۱ روش تعقلی
۸۰	مبنای اول: نوع استدلال

۸۲	مبنای دوم: طبیعت مسأله
۸۳	مبنای سوم: استراتژی پژوهش
۸۹	۲-۲-۳ روش تعبدی
۹۳	۳-۳ منابع تحقیق در مدیریت اسلامی
۹۳	الف) قرآن
۹۵	ب) سنت معصوم (ع)
۹۸	ج) اجماع
۹۹	د) عقل
۱۰۰	۳-۴ اصول تحقیق در مدیریت اسلامی
۱۰۰	۳-۴-۱ اصول عام تحقیق
۱۴۶	۳-۴-۲ اصول خاص تحقیق
۱۴۹	۳-۵ سطوح تحقیق در مدیریت اسلامی
۱۴۹	الف) سطح کلان
۱۴۹	ب) سطح خرد
۱۴۹	۳-۶ نظریه پردازی در مدیریت اسلامی (از نظریه تا اجرا)
۱۵۰	الف) حوزه نظری
۱۶۵	ب) حوزه عملی
۱۶۶	پرسش های فصل سوم
۱۶۹	منابع فصل سوم
۱۷۳	فصل چهارم: مداخلی بر مدیریت اسلامی
۱۷۴	مقدمه
۱۷۴	۴-۱ مفهوم مدیریت
۱۷۶	۴-۲ تعاریف مدیریت اسلامی
۱۷۸	۴-۳ جایگاه و اهمیت مدیریت در اسلام
۱۸۶	۴-۴ ضرورت مدیریت در اسلام
۱۸۸	۴-۵ تفاوت مدیریت در اسلام با مدیریت غیراسلامی
۱۹۰	۴-۶ سازمان
۱۹۱	۴-۷ سازمان در اسلام
۱۹۴	۴-۸ کارکردهای مدیریت
۱۹۵	۴-۹ حکومت اسلامی
۱۹۵	۴-۹-۱ لزوم و ضرورت حکومت اسلامی
۱۹۷	۴-۹-۲ فلسفه و اهداف حکومت اسلامی
۱۹۸	۴-۹-۳ ماهیت حکومت اسلامی

۱۹۹	۴-۹-۴ رابطه مدیریت با حکومت
۱۹۹	۵-۹-۴ سیاست‌ها و مدیریت عمومی در اسلام
۲۰۶	۴-۹-۶ نظریه ولایت فقیه
۲۱۷	پرسش‌های فصل چهارم
۲۱۸	منابع فصل چهارم
۲۲۱	فصل پنجم: اصول مدیریت اسلامی و الگوهای آن
۲۲۲	۱-۵ مفهوم اصل
۲۲۳	۲-۵ اصل در مدیریت معاصر
۲۲۴	۳-۵ تفاوت اصل در مدیریت اسلامی با مدیریت معاصر
۲۲۵	۴-۵ ویژگی‌های اصل
۲۲۵	۵-۵ انواع اصل
۲۲۶	۶-۵ پیشینه موضوع (مروری بر نظریات نویسندگان)
۲۲۹	۷-۵ مفهوم الگو
۲۳۰	۸-۵ اصول مدیریت اسلامی
۲۳۳	۱-۸-۵ توحید
۲۵۷	۲-۸-۵ نبوت
۲۹۳	۳-۸-۵ معاد
۳۲۸	۹-۵ تعامل و تزامم اصول
۳۲۸	۱-۹-۵ تعامل اصول (معنی بخشی اصول به یکدیگر)
۳۲۸	۲-۹-۵ تزامم اصول
۳۳۰	پرسش‌های فصل پنجم
۳۳۴	منابع فصل پنجم
۳۳۷	ضمیمه: آیات مربوط به انسان
۳۳۹	کتابنامه

پیشگفتار

در شرایط بحرانی انقلاب اسلامی به دنبال ضرورت انقلاب فرهنگی وقفه‌ای چند ساله در دانشگاه‌ها بوجود آمد یکی از اهداف انقلاب فرهنگی، دگرگونی اساسی در علوم انسانی و در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبانی و مسائل علوم انسانی بوده است. مدیریت نیز که یکی از رشته‌های مهم علوم انسانی است از این امر مستثنی نبوده است و امروزه مدیریت اسلامی به یکی از مباحث اساسی، بنیادی و فراگیر در جامعه علمی مبدل شده است. و کتاب حاضر تلاش کوچکی در راستای این نیاز حیاتی می‌باشد.

علاوه بر آن در سال ۱۳۷۶ شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری درسی به ارزش سه واحد به نام «مبانی مدیریت اسلامی و الگوهای آن» را در سطح کارشناسی مدیریت (دولتی، بازرگانی و صنعتی) به تصویب رساند و آن را برای اجرا به کلیه دانشگاه‌ها در سراسر کشور ابلاغ نمود. به نظر نگارنده مشکلاتی در مورد این درس وجود دارد که دلیل دیگری برای نگارش این کتاب می‌باشد. مشکلات موجود عبارتند از:

۱. مشکل در عنوان: واژه «مبانی مدیریت اسلامی» با لغت و پسوند آن «الگوهای آن» تناسبی ندارند. زیرا اگر در مبانی مدیریت اسلامی به کاربردها هم توجه شود، جنبه تبعی خواهد داشت و بحث اصلی در مبانی اسلامی، مفاهیم، مفروضات، اصول و نظریه‌های بنیادین می‌باشند، نه مصادیق و نمونه‌ها. به نظر می‌رسد که این اشتباه و خلط از اینجا ناشی شده است که برخی از نویسندگان، کتاب‌هایی با عنوان «اصول مدیریت اسلامی و الگوهای آن» را تألیف و واژه «الگوهای آن» به اشتباه برای «مبانی مدیریت

اسلامی» پیشنهاد شده است درحالی که تناسب و ضرورتی برای آن وجود ندارد پس عنوان بهتر و صحیح‌تر برای این درس «مبانی مدیریت اسلامی» می‌باشد.

۲. **مشکل در سرفصل:** متأسفانه در سرفصل موجود کمبود و ضعف‌هایی به چشم می‌خورد و بحث‌های اساسی و ریشه‌ای به‌ویژه متدلوژی که باید در مبانی وجود داشته باشد، در سرفصل گنجانده نشده است. همچنین نظم خاص و سازماندهی منطقی برای مطالب مذکور در سرفصل وجود ندارد که سعی شده است این نقیصه در کتاب برطرف گردد در همین راستا سرفصلی تهیه شده که پیشنهاد می‌شود به‌عنوان سرفصل این درس تصویب گردد.

۳. **مشکل در منابع:** متأسفانه منبع کامل و جامعی برای این درس وجود ندارد و منابع موجود هم هر کدام تنها از یک زاویه خاص به موضوع نگریسته‌اند همچنین برخی منابع موجود مخاطبین اصلی یعنی دانشجویان رشته‌های مدیریت، در نظر گرفته نشده‌اند. در کتاب سعی شده این مشکل رفع شده و مطالب قابل بهره‌برداری برای دانشجویان دوره‌های لیسانس، فوق‌لیسانس حتی دکتری مدیریت باشد.

۴. **مشکل مفهومی:** در مفاهیم مشابه نباید خلط کرد مثلاً تفاوت اساسی بین دو بحث «مبانی مدیریت اسلامی» و «مدیریت اسلامی» وجود دارد که مواد و محتوای آن دو نیز با هم تفاوت دارند، بدین خاطر لازم است دو درس مستقل به نام «مبانی مدیریت اسلامی» و «مدیریت اسلامی» در نظر گرفته شود. کتاب حاضر اصالتاً به مبانی مدیریت اسلامی می‌پردازد اگرچه نگاهی هم به مدیریت اسلامی خواهد داشت.

۵. **مشکل در ارائه درس:** متأسفانه این درس در ترم اول یا دوم ارائه می‌گردد درحالی که بهتر است پس از گذراندن دروس معارف اسلامی ۱ و ۲، مبانی سازمان و مدیریت و حتی روش تحقیق، ارائه شود. همچنین اساتید مجرب در این درس کم می‌باشند چون باید در هر دو زمینه «مدیریت و اسلام» اطلاعات کافی داشته باشند. ضمن اینکه اساتید رشته الهیات جهت تدریس این درس باید بر مفاهیم مدیریتی تسلط کامل داشته باشند.

در کتاب حاضر سعی شده است این نقایص و مشکلات رفع گردیده و منبع مختصر و نسبتاً جامعی تهیه گردد. البته علی‌رغم تلاش فراوان، کتاب از نقص و کاستی برخوردار است لذا از همه دانشمندان و صاحب‌نظران درخواست می‌شود تا کاستی‌ها را

گوشزد و از راهنمایی‌های خود، نگارنده را بی‌بهره نسازند. از خداوند متعال توفیق روزافزون دانشمندان مسلمان را خواهانم. در پایان از تمامی افرادی که به نحوی از انحاء در ارتباط با کتاب سهمی داشته‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم باشد که با این سپاسگزاری کوچک، ذره‌ای از زحماتشان جبران شده باشد. از خداوند متعال که جان را فکرت آموخت با زبان شاعر شیرین گفتار «سعدی» حمد و ثنا و ستایش می‌نمایم.

از دست و زبان که برآید کز عهده شکرش به در آید
بنده همان به که زتقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد
ورنه سزاوار خداوندیش کس نتواند که به جای آورد
در نهایت توجه خوانندگان عزیز را به نکته مهم زیر جلب می‌نمایم:
«هدف اصلی این کتاب ارائه داده‌ها و اطلاعاتی در مدیریت اسلامی نیست. بلکه آشنایی با مبانی و نیز یادگیری روش تفکر، مطالعه و پژوهش در آن است.»

ومن الله توفیق
رضا نجاری
عضو هیأت علمی دانشگاه پیام‌نور
گروه مدیریت دولتی

دیباجه

این کتاب اصالتاً به مبحث «مبانی مدیریت اسلامی» می‌پردازد و به تبع آن به مدیریت اسلامی هم نگاهی خواهد کرد. کتاب در پنج فصل کاملاً مرتبط به یکدیگر به‌طور زنجیره‌ای با نگرش سیستمی نگارش یافته است که برای درک بهتر باید کل آن در نظر گرفته شده و پیوسته مطالعه شود.

فصل اول) کلیات: به تفاوت مدیریت اسلامی و سیستم تدوین مدیریت اسلامی می‌پردازد و مفهوم مدیریت اسلامی و نظرات مختلف پیرامون آن، شبهات و رابطه مدیریت با اسلام بررسی می‌شود.

فصل دوم) مفروضات بنیادین: به پیش فرض‌های اساسی در مورد مبانی مدیریت اسلامی و بحث‌های شبهه فلسفی دیگر خواهد پرداخت چهار موضوع شناخت‌شناسی، هستی‌شناسی، انسان‌شناسی و ارزش‌شناسی محور می‌باشند.

فصل سوم) روش‌شناسی: به روش تحقیق در مدیریت اسلامی، رویکردها و مسائل مختلف درباره آن، منابع، اصول تحقیق، انواع آن و نظریه‌پردازی می‌پردازد.

فصل چهارم) مداخلی بر مدیریت اسلامی: به مباحث کلی در مورد جایگاه، ضرورت و تعریف مدیریت اسلامی و رابطه آن با حکومت اسلامی و مبانی آن و نظریه ولایت فقیه می‌پردازد.

فصل پنجم) اصول مدیریت اسلامی و الگوهای آن: در مورد اصول مدیریت اسلامی برخاسته از اصول دین و جایگاه و الگوهای آن بحث می‌کند و به تعامل و تراحم آنها نیز اشاره می‌نماید.

کتابنامه

الف) عربی

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. المعجم المفهرس الالفاظ القرآن الكريم
۴. المواعظ العديدة
۵. اصول کافی
۶. بحار الانوار
۷. تحف العقول
۸. تصنيف غررالحکم
۹. تفسير الميزان
۱۰. خصال
۱۱. صحيح بخاری
۱۲. صحيح مسلم
۱۳. كنز العمال
۱۴. مسند الامام احمد
۱۵. من لا يحضره الفقيه
۱۶. ميزان الحكمة
۱۷. وسایل الشیعه

ب) فارسی

۱۸. ابراهیمی، محمدحسین؛ مدیریت اسلامی؛ دفتر تبلیغات اسلامی؛ چاپ اول؛ قم؛ ۱۳۷۵.
۱۹. آریانپور کاشانی، عباس؛ فرهنگ دانشگاهی انگلیسی به فارسی؛ امیرکبیر؛ جلد چهارم؛ چاپ هفتم؛ تهران؛ ۱۳۷۵.
۲۰. افجه‌ای، سیدعلی‌اکبر، مدیریت اسلامی؛ جهاد دانشگاهی؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۲۱. افندی حسن، محمد؛ نگرش توحیدی در مدیریت و اداره عمومی؛ سازمان امور اداری و استخدامی کشور؛ مرکز بررسی‌ها و مطالعات استراتژیک اداری؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۷۶.
۲۲. اقتداری، علی محمد؛ سازمان و مدیریت؛ مولوی؛ چاپ بیستم؛ تهران؛ ۱۳۶۸.
۲۳. البورایی، محمد عبدالله؛ مدیریت و اداره امور دولتی در اسلام؛ نگرش اسلامی بر توسعه اداری؛ ترجمه عبدالله جاسبی، هاشم نیکومرام، محمدرضا ربیعی مندجین، فروغ رستمیان؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۸۰.
۲۴. الوانی، سیدمهدی؛ تصمیم‌گیری تعیین خط‌مشی دولتی؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۲۵. —، تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی؛ سمت؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۷۴.

۲۶. —، مدیریت عمومی؛ نی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۶۸.
۲۷. —، مدیریت عمومی؛ نشرنی؛ چاپ پانزدهم؛ تهران؛ ۱۳۷۹.
۲۸. —، نظام‌های اداری تطبیقی؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۲۹. —، و سلطانی عربشاهی، سیمین؛ مدیریت تطبیقی؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۸۱.
۳۰. امام‌خمینی، روح‌الله؛ ولایت‌فقیه (حکومت اسلامی)؛ امیرکبیر؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۵۷.
۳۱. —، صحیفه نور ج ۲۰؛ مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام‌خمینی (ره).
۳۲. امزریان، محمد محمد؛ روش تحقیق علوم اجتماعی از اثبات‌گرایی تا هنجارگرایی؛ مترجم سواری، عبدالقادر؛ پژوهشکده حوزه و دانشگاه و المعهد العالمی للفکر الاسلامی؛ چاپ اول؛ قم؛ ۱۳۸۰.
۳۳. انصاری، محمدعلی؛ دعایی، حبیب‌الله؛ مرتضوی، سیدسعید؛ مبانی مدیریت اسلامی و الگوهای آن؛ بیان هدایت نور؛ چاپ دوم؛ مشهد مقدس؛ ۱۳۸۱.
۳۴. آیتی، محمدابراهیم؛ تاریخ پیامبر اکرم (ص)؛ دانشگاه تهران؛ تهران؛ ۱۳۶۹.
۳۵. برنجی، محمدرضا؛ مقاله اصول مدیریت؛ نگرشی بر مدیریت در اسلام؛ مجموعه مقالات چهارمین سمینار بین‌المللی مدیریت اسلامی؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۳۶. برومند، زهرا؛ مدیریت رفتار سازمانی؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۳۷. بهشتی، محمدحسین؛ مدیریت در اسلام؛ انتشارات قیام قم.
۳۸. بیان، حسام‌الدین؛ جستارگری شالوده پژوهش‌های پیشرفته در علوم؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۵.
۳۹. تسلیمی، محمدسعید؛ مجله خدمت؛ ویژه‌نامه برگزاری جشنواره شهیدرجایی؛ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، شماره ۴، تهران شهریور ۱۳۷۷.
۴۰. تقوی دامغانی، سیدرضا؛ نگرشی بر مدیریت اسلامی؛ سازمان تبلیغات اسلامی؛ چاپ دهم؛ ۱۳۷۷.
۴۱. جاسبی، عبدالله؛ مباحثی از مدیریت، اسلامی؛ مجموعه مقالات؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۷۸.
۴۲. —، اصول مبانی مدیریت؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ چاپ هفتم؛ تهران؛ ۱۳۷۶.
۴۳. جمعی از نویسندگان؛ مبانی اقتصاد اسلامی؛ دفتر همکاری حوزه و دانشگاه؛ سمت؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۴۴. جمعی از نویسندگان؛ مبانی عقیدتی اسلامی؛ ستاد انقلاب فرهنگی؛ بخش فرهنگ اسلامی؛ مرکز نشر دانشگاهی؛ چاپ ششم؛ تهران؛ ۱۳۶۶.
۴۵. جمعی از نویسندگان؛ معارف اسلامی ۱ و ۲ سمت؛ چاپ پنجم؛ تهران؛ ۱۳۷۱.
۴۶. جوادی آملی، عبدالله؛ مقاله فلسفه و اهداف حکومت اسلامی؛ نگرشی بر مدیریت در اسلام؛ مجموعه مقالات چهارمین سمینار بین‌المللی مدیریت اسلامی؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۴۷. —، شریعت در آینه معرفت؛ تنظیم حمید پارسانیا؛ مرکز نشر اسراء؛ چاپ سوم؛ تهران؛ قم؛ ۱۳۸۰.
۴۸. حافظ‌نیا، محمدرضا؛ مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی؛ سمت؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۸۰.
۴۹. دهخدا، علی‌اکبر؛ لغت‌نامه دهخدا؛ جلد دوم؛ چاپ اول از دوره جدید؛ دانشگاه تهران؛ تهران؛ ۱۳۷۲.

۵۰. رابینز، استفان؛ سنزو، دیوید؛ مبانی مدیریت؛ ترجمه سیدمحمد اعرابی؛ محمدعلی حمیدرفیعی؛ بهروز اسراری ارشاد؛ دفتر پژوهش‌های فرهنگی؛ تهران؛ ۱۳۷۹.
۵۱. راهنمای نگارش پایان‌نامه؛ دانشگاه تربیت مدرس؛ تهران؛ ۱۳۷۲.
۵۲. رشید، احمد؛ مقاله مدیریت و سیاست عمومی در اسلام؛ نگرشی بر مدیریت در اسلام؛ مجموعه مقالات چهارمین سمینار بین‌المللی مدیریت اسلامی؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۵۳. رضائیان، علی؛ اصول مدیریت بازرگانی؛ سمت؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۶۹.
۵۴. —، اصول مدیریت؛ سمت؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۰.
۵۵. —، مقاله مدیریت بر مبنای ارزش‌های اسلامی؛ فصلنامه دانش مدیریت؛ شماره ۳۳ و ۳۴؛ دانشگاه تهران؛ ۱۳۷۵.
۵۶. —، سرمقاله (نخستین شرط)؛ فصلنامه دانش مدیریت؛ همان منبع.
۵۷. —، درس مدیریت رفتار سازمانی پیشرفته؛ دوره فوق‌لیسانس؛ دانشگاه تربیت مدرس؛ ۱۳۷۲.
۵۸. رضائی، شهرام؛ ریاضیات پایه؛ دانشگاه آزاد اسلامی اراک؛ چاپ اول؛ ۱۳۸۱.
۵۹. روزنامه ایران؛ مقاله نظام اداری نگاه‌مات به توسعه و تصمیم؛ شماره ۱۲۳۹؛ چهارم خرداد ۱۳۷۸.
۶۰. زاهدی، شمس‌السادات؛ تجزیه و تحلیل سیستم‌ها و روش‌ها؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ ۱۳۷۹.
۶۱. زمردیان، اصغر؛ مدیریت تحول؛ سازمان مدیریت صنعتی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۹.
۶۲. —، مقاله لزوم تنظیم تئوری بومی مدیریت؛ مجله مدیریت امروز؛ شماره ۱؛ تهران؛ ۱۳۵۸.
۶۳. —، مقاله مدیریت بومی؛ از تئوری تا عمل؛ مجله مدیریت امروز؛ شماره ۲؛ تهران؛ ۱۳۵۹.
۶۴. زندیه، عبدالله؛ مقاله فرضیه‌هایی در قلمرو مدیریت اسلامی؛ فصلنامه دانش مدیریت؛ شماره ۳۳ و ۳۴؛ دانشگاه تهران؛ ۱۳۷۵ و
۶۵. سرمدی، محمدرضا؛ مدیریت اسلامی؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۵.
۶۶. سروش، عبدالکریم؛ علم چیست؟ فلسفه چیست؟ صراط؛ چاپ دهم؛ تهران؛ ۱۳۶۸.
۶۷. —، سخنرانی منتشر نشده در دانشگاه تربیت مدرس به مناسبت سالگرد استاد شهید مرتضی مطهری و دکتر علی شریعتی؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۶۸. —، قبض و بسط تئوریک شریعت؛ صراط چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۳.
۶۹. شریف آزاده، محمدرضا؛ مقاله جایگاه ارزش در متدلوژی و نظریه‌پردازی اقتصادی؛ فصلنامه اقتصاد و مدیریت؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ شماره ۲۰ و ۲۱؛ تهران.
۷۰. شکرزاده، صادق؛ مقاله تعهد در سازمان‌های آموزشی؛ فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش؛ دوره هشتم؛ شماره ۳۲؛ زمستان ۱۳۸۱.
۷۱. صبوری، منوچهر؛ جامعه‌شناسی سازمان‌ها؛ شب تاب؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۹.
۷۲. طاهری، ابوالقاسم؛ اداره امور سازمان‌های محلی؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۷۳. علی‌آبادی، علیرضا؛ مدیران جامعه اسلامی؛ رامین؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۷۴. عسکریان، مصطفی؛ مدیریت اسلامی؛ جهاد دانشگاهی تربیت معلم؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۷۵. عابدی جعفری، حسن؛ پیشگفتار؛ فصلنامه مصباح؛ پژوهشکده علوم انسانی دانشگاه امام حسین (ع)؛ شماره ۲۸؛ تهران؛ زمستان ۱۳۷۷.

۷۶. فرامرز قراملکی، احد؛ روش‌شناسی مطالعات دینی؛ دانشگاه علوم اسلامی رضوی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ ۱۳۸۰.
۷۷. فصلنامه مصباح؛ کتابشناسی مدیریت در اسلام؛ به کوشش غلامرضا سلگی؛ شماره ۲۸؛ تهران؛ زمستان ۱۳۷۷.
۷۸. فتحی آشتیانی، علی؛ مقدمه‌ای بر روانشناسی سیاسی؛ بعثت؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۷۹. فیضی، طاهره؛ مبانی سازمان و مدیریت؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ هفتم؛ تهران؛ ۱۳۷۸.
۸۰. —، مبانی مدیریت دولتی؛ جلد ۲؛ دانشگاه پیام‌نور؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۲.
۸۱. قائمی، علی؛ روش تحقیق با تأکید بر مکتب‌شناسی؛ امیری؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۲.
۸۲. قبادی، اسماعیل؛ اصول و مبانی مدیریت اسلامی؛ فقه؛ چاپ دوم؛ ۱۳۸۱.
۸۳. قمی، شیخ عباس؛ منتهی الامال؛ دو جلد در یک مجلد؛ انتشارات ایران و اعلی.
۸۴. کاظمی، علی؛ مبانی مدیریت اسلامی والگوهای آن؛ نیل آب؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۸۱.
۸۵. کونتز، هارولد و دیگران؛ اصول مدیریت؛ ترجمه محمدعلی طوسی؛ علی‌اکبر فرهنگی؛ سیدامین‌الله علوی و اکبر مهدویان؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ تهران؛ ۱۳۷۰.
۸۶. مارشال، کاترین؛ راس من، گرچن؛ روش تحقیق کیفی؛ ترجمه علی پارسائیان و سیدمحمد اعرابی؛ دفتر پژوهش‌های فرهنگی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۸۱.
۸۷. مشبکی، اصغر؛ مدیریت رفتار سازمانی؛ نشر ترمه؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۸۰.
۸۸. مصباح یزدی، محمدتقی؛ پیش‌نیازهای مدیریت اسلامی؛ تحقیق و نگارش غلامرضا متقی‌فر؛ مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام‌خمینی (ره)؛ چاپ اول؛ قم؛ ۱۳۷۶.
۸۹. —، مقاله ارزش‌های اسلامی در مدیریت؛ مجله معرفت؛ شماره ۱۷؛ قم؛ تابستان ۱۳۷۵.
۹۰. —، مقاله تبیین مفهوم مدیریت اسلامی؛ مجله معرفت؛ همان منبع.
۹۱. —، مقاله تبیین مفهوم مدیریت اسلامی؛ نگرشی بر مدیریت در اسلام؛ مجموعه مقالات چهارمین سمینار بین‌المللی مدیریت اسلامی؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۹۲. مطهری، مرتضی؛ امدادهای غیبی در زندگی بشر؛ صدر؛ قم؛ ۱۳۷۲.
۹۳. —، امامت و رهبری؛ صدر؛ چاپ بیست و هفتم؛ قم؛ ۱۳۸۱.
۹۴. —، مسئله شناخت؛ صدر؛ چاپ ششم؛ قم؛ ۱۳۷۱.
۹۵. —، مقدمه‌ای بر جهان‌بینی اسلامی؛ مقاله امامت و رهبری؛ صدر؛ چاپ سوم؛ قم؛ ۱۳۶۴.
۹۶. —، مقدمه‌ای بر جهان‌بینی اسلامی؛ مقاله جهان‌بینی توحیدی؛ صدر؛ چاپ سوم؛ قم؛ ۱۳۶۴.
۹۷. معین، محمد؛ فرهنگ فارسی؛ امیرکبیر؛ چاپ هشتم؛ تهران؛ ۱۳۷۱.
۹۸. مقدس، جلال؛ کاشفی، مجتبی؛ مدیریت؛ کتابخانه فروردین؛ چاپ پنجم؛ تهران؛ ۱۳۷۰.
۹۹. مکارم شیرازی، ناصر؛ مدیریت و فرماندهی در اسلام؛ هدف؛ چاپ اول؛ قم؛ ۱۳۶۷.
۱۰۰. —، مقاله ویژگی‌های مدیریت اسلامی؛ ریشه‌ها - الگوها و انگیزه‌ها، نگرشی بر مدیریت در اسلام؛ مجموعه مقالات چهارمین سمینار بین‌المللی مدیریت اسلامی؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ ۱۳۷۷.
۱۰۱. میزگرد مدیریت اسلامی؛ با حضور آقایان محمدی عراقی، نقی‌پورفر، رضائیان، حسینی تاش، عابدی جعفری و نیکوکار؛ مجله معرفت؛ شماره ۱۷؛ قم؛ تابستان ۱۳۷۵.

۱۰۲. نبوی، محمدحسن؛ مدیریت اسلامی؛ دفتر تبلیغات اسلامی؛ چاپ سوم؛ قم؛ ۱۳۷۶.
۱۰۳. نجاری، رضا؛ مقاله علل تخلفات اداری و چگونگی پیشگیری از آنها؛ ارتقای سلامت نظام اداری: مجموعه مقالات همایش توسعه نظام اداری؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ اول؛ تهران؛ ۱۳۷۹.
۱۰۴. نقی پورفر، ولی الله؛ اصول مدیریت اسلامی و الگوهای آن؛ مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ ۱۳۷۴.
۱۰۵. نکونام، جعفر؛ روش تحقیق کتابخانه‌ای؛ دانشگاه قم؛ چاپ اول؛ قم؛ ۱۳۷۹.
۱۰۶. هرسی، پاول؛ بلانچارد، کنت؛ مدیریت رفتار سازمانی؛ ترجمه علی علاقه‌بند؛ امیرکبیر؛ چاپ دوازدهم؛ تهران؛ ۱۳۷۵.
۱۰۷. گلستان سعدی
۱۰۸. مثنوی معنوی مولوی

ج) انگلیسی

109. Daft, Richard. L, Organization Theory and Design, 6th Edition South Western College Publishing, 1998.
110. Kontz, Harold and Wehrich, Heinz, Essentials of Management, 5th Edition, MC Graw.
111. Robbins, Stephen. P, Management, 4th Edition, Prentice Hall Inc, 1994.

دانشگاه پیام نور

دانشگاه پیام نور ۱۱۹۹
گروه مدیریت دولتی (۵۷/د)

ISBN: 978-964-387-222-9

9 789643 872229